

УДК (035)=161.2=161.1

РЕЦЕНЗІЯ НА СЛОВНИК:

Олеся Лазаренко, Ольга Леман, Єлизавета Фоміна, Дарина Разьвіна.
Wörterbuch der Pädagogik Deutsch – Ukrainisch / Ukrainisch – Deutsch. Педагогічний словник німецької – української мов. Herausgeber : Wolfgang Dohrmann. 2023. 186 с.

Оксана Туркевич

*Берлінський університет Гумбольдтів
Львівський національний університет імені Івана Франка
кафедра українського прикладного мовознавства
вул. Університетська, 1, кімн. 233, 79001, Львів, Україна
тел.: 032 239 43 55
ел. пошта: oksana.turkevych@lnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-8392-6199>*

Рецензію присвячено аналізу словника: *Олеся Лазаренко, Ольга Леман, Єлизавета Фоміна, Дарина Разьвіна. Wörterbuch der Pädagogik Deutsch – Ukrainisch / Ukrainisch – Deutsch. Педагогічний словник німецької – української мов. Herausgeber: Wolfgang Dohrmann. 2023. 186 с.* Мета словника – допомогти українськомовним особам (зокрема і тим, які вимушено мігрували з України через російську війну проти України) зорієнтуватися в лексиці, яку використовують у сфері німецької освіти в різних навчальних закладах, зокрема в дитячих садках та школах, і відповідно – уможливити комунікацію. Перекладний словник (німецько-український, українсько-німецький) складається з двох частин (терміни, які входять до них, різні) і відібрані за принципом важливості для комунікації між батьками та працівниками освіти в німецьких закладах. У словнику скрупульозно підібрано відповідники чи запропоновано тлумачення, пояснення до термінів чи лексем (дотичних для фахової комунікації у галузі педагогіки), які не мають відповідників в українській мові. Тобто за своїм принципом укладання – це перекладний словник, але з метою якнайточнішого розуміння реалій німецької освіти запропоновано тлумачення, які уможливають зрозуміти суть того чи того освітнього концепту. Такий підхід є нетрадиційний, проте діяльнісний, тобто дає змогу в якнайдоступніший спосіб зрозуміти педагогічні поняття, які культурно зумовлені специфікою розвитку педагогіки в тій чи тій країні.

Словник охоплює різноманітні матеріали з проблем навчання (зокрема організації навчально-виховного процесу, виховання (формування особистості), охорони й зміцнення здоров'я дітей і зорієнтований передусім на німецькі реалії.

Створення словника стало відповіддю на виклик, проблему негайного порозуміння українських вимушених мігрантів у закладах освіти, які почали відвідувати учні з України. У цьому новизна і беззаперечна практична вага рецензованої праці.

Ключові слова: словник, педагогіка, німецька мова, українська мова.

DOI:

2023 р. у видавництві *Wolfgang Dohrmann* у Берліні вийшов друком словник “*Wörterbuch der Pädagogik Deutsch – Ukrainisch / Ukrainisch – Deutsch*”, який доповнює здобутки українського словникарства у галузі педагогіки, зокрема вже відомі одномовні словники [4] та перекладні словники [1–5].

У порівнянні з такими словниками, рецензоване видання охоплює не лише терміни, а й поняття та їх найменування, які потрібні для комунікації у школах чи дитячих садках Німеччини, наприклад, батьків із вчителями чи керівниками шкіл. Тобто фахові поняття доповнені лексемами, які на думку укладачів, необхідні для спілкування у навчальному закладі.

Створення словника стало відповіддю на виклик, проблему негайного порозуміння українських вимушених мігрантів з різними особами у закладах освіти Німеччини. У цьому новизна і беззаперечна практична вага рецензованої праці.

Основне завдання рецензованого словника допомогти особам з України зорієнтуватися в лексиці, яку використовують у сфері німецької освіти в дитячих садках та школах, і відповідно – уможливити комунікацію.

Масовий читач (і насамперед батьки та вихователі дітей будь-якого віку), котрий цікавиться проблемами освіти і становлення особистості, знайде в словнику різноманітні матеріали з проблем навчання, виховання, охорони й зміцнення здоров'я дітей.

Словник був створений за зразком німецько-англійського педагогічного словника [7], тому власне відбір реєстрових одиниць зроблений на його основі і орієнтується на німецькі реалії (наприклад, *Abiturzeugnis* (**атестат про повню середню освіту**), *ambulante Erziehungshilfen* (допомога соціальних служб у вихованні дітей, підлітків удома), *Annerkennungsjahr* (перший рік після навчання у вищому навчальному закладі)).

Цікаво, що на відміну від типового відбору термінів, які здебільшого є іменниками, у цьому словнику є велика кількість прикметників чи дієприкметників (*erblich* – **спадковий**; *aufgebracht* – **засмучений, схвильований**) і дієслів (*mobben* – **знучатися, цькувати**; *schmusen* – **ластитися, ніжно горнутися**; *erfassen* – **розуміти, схоплювати, усвідомлювати**).

Словник складається з двох частин і за своїм принципом укладання є перекладним, тобто до термінів підібрано відповідники (українські та німецькі). Проте часто авторки використовують різні способи тлумачення термінів, зокрема тих, які неможливо перекласти українською через брак відповідника та й самого поняття в українській системі шкільництва та дошкільної освіти (наприклад, *Lernmittelfreiheit* – **забезпечення учнів та вчителів безкоштовними навчальними матеріалами (напр., шкільними підручниками та посібниками)**).

Це ймовірно є відходом від концепту класичного перекладного словника, проте є практичним знаряддям для осіб – нефахівців, яким потрібно швидко вирішити якусь проблему і порозумітися.

Такий підхід “наука в суспільство” можна вважати основоположним для концепту словника. І відповідно, хоч і принцип відбору термінів є суб'єктивним, цінність запропонованих термінів, слів та понять є важливими для критичних ситуацій спілкування всіх зацікавлених осіб у закладах освіти.

Отже, запропонована праця є довідковим виданням, яке систематизує та узагальнює терміни та лексику у фаховій мові педагогіки, безумовно є корисним як знаряддя для порозуміння батьків та педагогічного персоналу і є важливим інструментом, який уможливлює комунікацію чи сприяє їй.

Список використаної літератури

1. Англо-український словник освітньої лексики : близько 4000 слів і словосполучень / укл. Л. Вергун. Тернопіль : Підручники & посібники, 2002. 184 с.
2. Англо-український та українсько-англійський словник педагогічних та психологічних термінів і понять : навч. посіб. для студ. і викладачів вищ. навч. закл. : близько 40 000 слів і словосполучень / Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького ; укл. Н. В. Орлова. Черкаси : Вид. від. ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2010. 187 с.
3. Василюк А., Танась М. Педагогічний словник-лексикон (українсько-англо-польський). Київ ; Варшава ; Ніжин. 2013. 222 с.

4. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 373 с.
5. Wörterbuch der Sozialen Arbeit Словник соціальної педагогіки / соціальної роботи Deutsch – Ukrainisch/ Ukrainisch – Deutsch німецько-український / українсько-німецький. URL : <https://download.e-bookshelf.de/download/0002/9139/95/L-G-0002913995-0012436451.pdf>
6. Wörterbuch der Pädagogik, Englisch-Deutsch / Deutsch-Englisch / Wolfgang Dohrmann, Lesley Johnson. DohrmannVerlag. 2017.

References

1. Anhlo-ukrainskyi slovnyk osvithoi leksyky : blyzko 4000 sliv i slovospoluchen / ukl. L. Verhun. Ternopil : Pidruchnyky & posibnyky, 2002. 184 s.
2. Anhlo-ukrainskyi ta ukrainsko-anhliyskyi slovnyk pedahohichnykh ta psykhohohichnykh terminiv i poniat : navch. posib. dlia stud. i vykladachiv vyshch. navch. zakl. : blyzko 40 000 sliv i slovospoluchen / Cherkas. nats. un-t im. B. Khmelnytskoho ; ukl. N. V. Orlova. Cherkasy : Vyd. vid. ChNU im. B. Khmelnytskoho, 2010. 187 s.
3. Vasyliuk A., Tanas M. Pedahohichniy slovnyk-leksykon (ukrainsko-anhlo-polskyi). Kyiv ; Varshava ; Nizhyn. 2013. 222 s.
4. Honcharenko S. Ukrainskyi pedahohichniy slovnyk. Kyiv : Lybid, 1997. 373 s.
5. Wörterbuch der Sozialen Arbeit Словник соціальної педагогіки / соціальної роботи Deutsch – Ukrainisch / Ukrainisch – Deutsch німецько-український / українсько-німецький. URL : <https://download.e-bookshelf.de/download/0002/9139/95/L-G-0002913995-0012436451.pdf>
6. Wörterbuch der Pädagogik, Englisch-Deutsch / Deutsch-Englisch / Wolfgang Dohrmann, Lesley Johnson. DohrmannVerlag. 2017.

A REVIEW OF THE DICTIONARY:

Olesia Lazarenko, Olga Lehman, Yelyzaveta Fomina, Daryna Razvina. Wörterbuch der Pädagogik Deutsch – Ukrainisch / Ukrainisch – Deutsch. Pedagogical Dictionary of the German – Ukrainian Languages. Herausgeber : Wolfgang Dohrmann. 2023. 186 p.

Oksana Turkevych

*Humboldt-Universität zu Berlin
Ivan Franko National University of Lviv
Department of Ukrainian Applied Linguistics
1 Universytetska St., room 233, 79001, Lviv, Ukraine
phone: 032 239 43 55
e-mail: oksana.turkevych@lnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-8392-6199>*

The review is devoted to the analysis of the dictionary: Olesia Lazarenko, Olga Leman, Yelyzaveta Fomina, Daryna Razvina. Wörterbuch der Pädagogik Deutsch – Ukrainisch / Ukrainisch – Deutsch. Pedagogical Dictionary of the German – Ukrainian Languages. Herausgeber: Wolfgang Dohrmann. 2023. 186 p. The purpose of the dictionary is to help Ukrainian-speaking people (including those who were forced to migrate from Ukraine because of the Russian war against Ukraine) to understand the vocabulary used in German education in various educational institutions, including kindergartens and schools, and thus to facilitate communication. The translation dictionary (German-Ukrainian, Ukrainian-German) consists of two parts (the terms included in them are different) and are selected on the basis of their importance for communication between parents and educators in German institutions. The dictionary selects equivalents or offers interpretations and explanations for terms or lexemes (relevant to professional communication in the field of pedagogy) that do not have equivalents in Ukrainian. In other words, by its very nature, this is a translation dictionary, but in order to understand the realities of German education as accurately as possible, interpretations are offered that make it possible to

understand the essence of a particular educational concept. This approach is unconventional, but active, which means that it makes it possible to understand pedagogical concepts that are culturally determined by the specifics of the development of pedagogy in a particular country in the most accessible way.

The dictionary covers a variety of materials on educational issues (including the organisation of the educational process, upbringing (personality development), and the protection and promotion of children's health) and is primarily focused on German realities.

The creation of the dictionary was a response to a challenge, the problem of immediate understanding of Ukrainian forced migrants in educational institutions that began to be attended by students from Ukraine. This is the novelty and undoubted practical importance of the reviewed work.

Key words: dictionary, pedagogy, German language, Ukrainian language.

Стаття надійшла до редакції 15.03.2024

доопрацьована 22.03.2024

прийнята до друку 06.04.2024